

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΔΙΟΞΕΙΔΙΟΥ ΤΟΥ ΑΝΘΡΑΚΑ

(συμβολή στον ασφαλή, διατηρήσιμο, φιλικό προς το κλίμα ενεργειακό
εφοδιασμό για την Ευρώπη)

ΜΙΑ “ΓΕΩΛΟΓΙΚΗ” ΛΥΣΗ ΣΤΙΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ

Το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο και το κάρβουνο εξορύσσονται από τη Γη για να μας παράσχουν ενέργεια. Καίγοντας αυτά τα ορυκτά καύσιμα για να απελευθερωθεί η ενέργεια τους, παράγονται ανεπιθύμητες εκπομπές CO₂ που επηρεάζουν το κλίμα του πλανήτη. Είναι δυνατό να δεσμεύσουμε αυτό το CO₂ να το τοποθετήσουμε στο γήινο φλοιό (υπέδαφος) και να το κρατήσουμε εκεί. Με την ενέργεια αυτή μειώνονται σημαντικά οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, μειώνονται οι κλιματικές μεταβολές και αποτελεί στοιχείο – κλειδί στη μετάβαση σε ένα βιώσιμο ενεργειακό εφοδιασμό.

Τι είναι η Δέσμευση και Αποθήκευση του CO₂ (Δ.Α.Σ., ή C.C.S.):

Όλα τα ορυκτά καύσιμα περιέχουν άνθρακα. Καίγοντας τα, ο άνθρακας αυτός αντιδρά με το οξυγόνο του αέρα για να σχηματίσει CO₂. Αφαιρώντας τον άνθρακα πριν ή μετά τη διαδικασία καύσης, για παράδειγμα στις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής, περιορίζεται η διαφυγή του CO₂ στην ατμόσφαιρα. Το αποτέλεσμα είναι μια ποσότητα CO₂ η οποία μπορεί στη συνέχεια να μεταφερθεί σε ένα κατάλληλο αποθηκευτικό ταμιευτήρα (αποθήκη). Ο ταμιευτήρας μπορεί να είναι ένα «άδειο» (εξαντληθέν) πεδίο πετρελαίου ή φυσικού αερίου, ένα κοίτασμα άνθρακα ή ένας υδροφορέας.

Γιατί να δεσμεύσουμε και να αποθηκεύσουμε το CO₂ ;

Οι ενδείξεις για την επίδραση των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων στο κλίμα του πλανήτη πολλαπλασιάζονται. Οι παγκόσμιες εκπομπές CO₂ στην ατμόσφαιρα, που προκύπτουν από την αυξανόμενη χρήση ορυκτών καυσίμων, παίζουν ένα κυρίαρχο ρόλο. Οι περισσότεροι επιστήμονες συμφωνούν ότι οι παγκόσμιες εκπομπές CO₂ θα πρέπει να μειωθούν περισσότερο από 50% για να σταθεροποιηθεί η συγκέντρωση CO₂ στην ατμόσφαιρα και να μειωθούν συνεπώς οι κλιματολογικές μεταβολές.

Ως ένα πρώτο βήμα υπογράφηκε το 1997 το πρωτόκολλο ΚΥΟΤΟ με στόχο να μειωθούν το 2012 οι εκπομπές κάτω από το επίπεδο του 1990. Οι αναγκαίες μειώσεις μπορούν να υλοποιηθούν με τρεις τύπους μέτρων :

- ✚ Βελτίωση της ενεργειακής αποτελεσματικότητας και μείωση ζήτησης της ενέργειας
- ✚ Χρήση Α.Π.Ε. (όπως η αιολική, η ηλιακή, η γεωθερμική ενέργεια)
- ✚ Δέσμευση και αποθήκευση του CO₂ που εκπέμπεται σήμερα.

Είναι σαφές ότι το συνδυασμένο αποτέλεσμα της αύξησης της ενεργειακής απόδοσης και χρήσης των ΑΠΕ δεν μπορούν ακόμη να επιτύχουν τις απαιτούμενες μειώσεις των εκπομπών. Το τρίτο μέτρο, δέσμευση και αποθήκευση CO₂ (Δ.Α.Σ.), ίσως είναι αναγκαίο για να ενισχύσει τον περιορισμό των κλιματικών μεταβολών. Η επανεισαγωγή του CO₂

στο υπέδαφος δεν είναι κάτι νέο. Σε πολλές χώρες η φυσική αποθήκευση του CO₂ σε γεωλογικούς σχηματισμούς είναι γνωστή για εκατομμύρια χρόνια. Ο κόσμος εξαρτάται από τα ορυκτά καύσιμα και οι μεταβολές στο ενεργειακό μας σύστημα δεν μπορούν να γίνουν από τη μία μέρα στην άλλη αλλά θα απαιτήσουν χρόνια. Η Δ.Α.Σ. θα στηρίξει τη βαθμιαία μετάβαση του ενεργειακού μας εφοδιασμού από τα ορυκτά καύσιμα προς ένα πολλαπλό σύστημα που θα ελαχιστοποιήσει την επίδραση στο παγκόσμιο κλίμα. Το σημερινό σύστημα ενεργειακού εφοδιασμού θα παραμείνει σε μεγάλο βαθμό το ίδιο κατά τη μεταβατική περίοδο αλλά θα απαιτηθούν νέα έργα υποδομών: π.χ. οι μονάδες ηλεκτροπαραγωγής και οι μεγάλες βιομηχανικές μονάδες θα εφοδιαστούν με μονάδες δέσμωσης CO₂ και αγωγούς προς τις θέσεις αποθήκευσης.

Πως και που μπορούμε να δεσμεύσουμε το CO₂;

Περίπου 60% των ανθρωπογενών εκπομπών CO₂ προέρχεται από μεγάλες στάσιμες πηγές, όπως οι μονάδες ηλεκτροπαραγωγής, τα διυλιστήρια, μονάδες κατεργασίας ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ και βιομηχανικές μονάδες. Στην πλειονότητα αυτών των διεργασιών τα καυσαέρια περιέχουν διαλυμένο CO₂ (5%-15%). Μία λύση είναι να διαχωρίσουμε το CO₂ από τα άλλα αέρια των καυσαερίων παράγοντας ατμό που περιέχει περισσότερο από περίπου 90% CO₂. Μία άλλη εναλλακτική λύση είναι να απομακρύνουμε τον άνθρακα πριν την καύση, όπως είναι στην περίπτωση που υδρογόνο και CO₂ παράγονται από φυσικό αέριο (CH₄). Η δέσμωση του CO₂ είναι μία πολύ διαδεδομένη τεχνολογία σε διάφορους βιομηχανικούς τομείς οι οποίοι ήδη διαχωρίζουν το CO₂ από άλλα αέρια. Σήμερα το CO₂ που προκύπτει είτε διοχετεύεται στην ατμόσφαιρα είτε με πρόσθετο καθαρισμό παράγεται υψηλής καθαρότητας CO₂ για εμπορικές χρήσεις όπως στη βιομηχανία αναψυκτικών. Μολονότι υπάρ-

χει η κατάλληλη τεχνολογία, η δέσμωση CO₂ δεν έχει βελτιστοποιηθεί για εφαρμογή σε μεγάλη κλίμακα στις μονάδες παραγωγής ενέργειας. Εκτεταμένη έρευνα διεξάγεται σε πολλές χώρες όλου του κόσμου ώστε να μελετηθούν νέες μέθοδοι και να βελτιωθούν οι υφιστάμενες τεχνολογίες με στόχο τη μείωση του κόστους και της κατανάλωσης ενέργειας κατά τη δέσμωση. Ταυτόχρονα, σχεδιάζονται δοκιμές σε μονάδες παραγωγής ενέργειας για να πιστοποιήσουν αυτές τις νεότερες τεχνολογίες σε εμπορική κλίμακα.

Μονάδα δέσμωσης CO₂ από καυσαέρια. (ABB LUMMUS CREST)

Που το αποθηκεύουμε ;

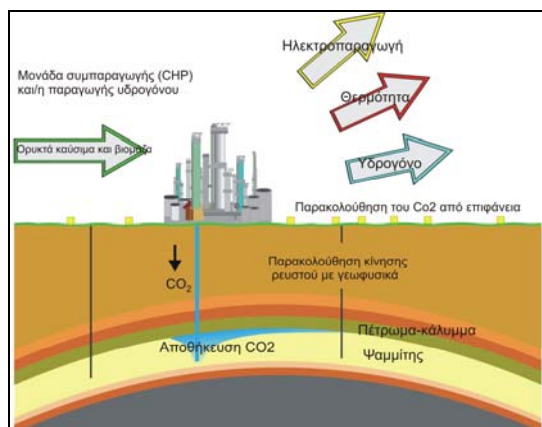
Μετά τη δέσμωση το CO₂ μπορεί είτε να αποθηκευτεί είτε να ξαναχρησιμοποιηθεί (π.χ. ως πρόσθετο σε αναψυκτικά ή στα θερμοκήπια για να ενισχύσει την ανάπτυξη των φυτών). Επειδή η αγορά για την επαναχρησιμοποίηση του CO₂ είναι σήμερα περιορισμένη, η πλειονότητα του εξαγόμενου CO₂ πρέπει να αποθηκευτεί. Το CO₂ μπορεί να αποθηκευτεί σε γεωλογικούς σχηματισμούς (συμπεριλαμβάνονται οι εξαντλημένοι ταμιευτήρες πετρελαίου και φυσικού αερίου, βαθείς αλμυροί υδροφορείς και μη εξορυχθέντα στρώματα γαιανθράκων). Το CO₂ μπορεί επίσης να συγκρατηθεί υπό μορφή ορυκτών. Οι γεωλογικοί σχηματισμοί προσφέρουν τεράστια αποθηκευτική ικανό-

τητα (πίνακας). Παρά τη μεγάλη διακύμανση στην αποθηκευτική ικανότητα

ΛΥΣΗ	ΑΠΟΘΗΚΕΥΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ σε Gt CO ₂
Βαθείς υδροφορείς Εξαντληθέντες Ταμιευτήρες Πετρελαίου, και αερίου Στρώματα άνθρακα	400 – 10.000
	930
	30
Παγκόσμιες εκπομπές CO ₂	25 Gt CO ₂ /έτος

Πηγή: IEA-GHG, 2004

μπορεί να λεχθεί ότι η ικανότητα είναι επαρκής για να αποθηκεύσει τις παγκόσμιες ανθρωπογενείς εκπομπές CO₂ για δεκάδες και πιθανόν εκατοντάδες χρόνια παραγωγής του.

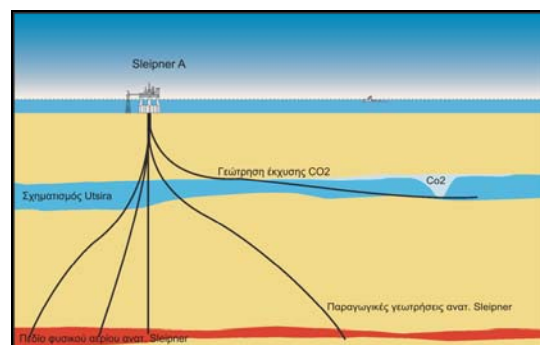

Η αρχή μονάδας συμπαραγωγής, η οποία παράγει ηλεκτρισμό, θερμότητα και υδρογόνο με παράλληλη δέσμευση και γεωλογική αποθήκευση του CO₂. (CO₂SINK, έργο GFZ).

Οι ταμιευτήρες πετρελαίου και φυσικού αερίου, που έχουν γενικά ερευνηθεί πολύ καλά, θεωρούνται ότι είναι ασφαλείς αποθήκες για διατήρηση του CO₂ επειδή αυτοί οι ίδιοι ταμιευτήρες έχουν κρατήσει το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο και συχνά το CO₂ για εκατομμύρια χρόνια. Η έκχυση CO₂ σε κάποιους από αυτούς τους ταμιευτήρες θα επιτρέψει την πρόσθετη παραγωγή πετρελαίου/ φυσικού

αερίου που απομένει στον ταμιευτήρα. Τα οφέλη από το πρόσθετο πετρέλαιο /φυσικό αέριο μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αντισταθμίσουν το κόστος της αποθήκευσης του CO₂. Αυτή η διεργασία, που αναφέρεται ως βελτιωμένη απόληψη πετρελαίου / φυσικού αερίου, έχει πραγματοποιηθεί για μερικά χρόνια στις ΗΠΑ, όχι για αποθήκευση του CO₂ αλλά για την αύξηση της παραγωγής πετρελαίου. Στον Καναδά, η έκχυση όξινου αερίου (συνίσταται κυρίως από CO₂ & H₂S και είναι υπόλειμμα της επεξεργασίας φυσικού αερίου) σε πεδία πετρελαίου / φυσικού αερίου και βαθείς αλμυρούς υδροφορείς, έχει υλοποιηθεί για πολλά χρόνια.

Οι βαθείς αλμυροί υδροφορείς είναι υπεδαφικοί σχηματισμοί, τυπικά ψαμμίτες, που περιέχουν αλμυρό νερό. Αυτοί οι σχηματισμοί προσφέρουν τεράστιο δυναμικό αποθήκευσης: είναι παρόντες στις περισσότερες χώρες συχνά κοντά σε βιομηχανικές πηγές CO₂ είναι συνήθως πολύ μεγάλοι, και έτσι έχουν πολύ μεγάλη αποθηκευτική ικανότητα CO₂. Η έκχυση CO₂ σ' αυτούς τους σχηματισμούς είναι παρόμοια με την έκχυση σε πεδία πετρελαίου και φυσικού αερίου. Το Νορβηγικό έργο Sleipner, το πρώτο εμπορικό έργο έκχυσης στον κόσμο, όπου περίπου 1 εκατ. τόνοι CO₂/έτος εκχύνονται σε υδροφορέα κάτω από τη Βόρεια Θάλασσα, αποδεικνύει ότι το CO₂ μπορεί να αποθηκευτεί ικανοποιητικά σε μεγάλες ποσότητες.

Το έργο Sleipner– 1 εκατομμύριο τόνοι CO₂ αποθηκεύονται ετησίως σε υπόγειο υδροφορέα κάτω από τη Βόρειο Θάλασσα (από Statoil).

Τα υπόγεια στρώματα γαιανθράκων δεν μπορούν πολλές φορές να αξιοποιηθούν είτε λόγω μικρού πάχους είτε λόγω μεγάλου βάθους. Συνήθως περιέχουν και ορισμένες ποσότητες αερίου μεθανίου. Όταν εκχύνουμε CO₂ σε ένα στρώμα άνθρακα έχει αποδειχθεί ότι το CO₂ «προσκολλάται» καλύτερα στον άνθρακα από το μεθάνιο και έτσι απελευθερώνει το μεθάνιο. Αυτό σημαίνει ότι το στρώμα γαιάνθρακα γίνεται παραγωγός φυσικού αερίου που μπορεί να πωληθεί και να αντισταθμίσει το κόστος της αποθήκευσης CO₂. Τα στρώματα γαιάνθρακα έχουν συγκρατήσει το μεθάνιο για εκατομμύρια χρόνια έτσι είναι πολύ πιθανό ότι θα διατηρήσουν το CO₂ τουλάχιστον για χιλιάδες χρόνια. Αυτή η τεχνολογία δοκιμάζεται σήμερα στο έργο της E.E. RECOPOL, με ένα πείραμα υπαίθρου στην Πολωνία.

Ποιο είναι το κόστος δέσμευσης, μεταφοράς και αποθήκευσης του CO₂;

Όταν δεσμεύεται το CO₂ στις μονάδες παραγωγής ενέργειας, καταναλώνεται επί πλέον ενέργεια, έτσι το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας αυξάνεται. Η αύξηση εξαρτάται από τον τύπο της μονάδας παραγωγής (τροφοδοσία με άνθρακα ή τροφοδοσία με φυσικό αέριο) και το κόστος του καυσίμου. Διάφορες μελέτες, μεταξύ άλλων και από το πρόγραμμα αερίων του θερμοκηπίου του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας, έδειξαν ότι η δέσμευση CO₂ αυξάνει το κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας κατά 1,3 έως 3 λεπτά ανά KWh. Ένας άλλος τρόπος έκφρασης αυτού του επί πλέον κόστους είναι σε όρους του δεσμευόμενου CO₂. Η δέσμευση CO₂ κοστίζει σήμερα μεταξύ 25 και 60 € /τόνο CO₂ που δεσμεύεται. Η έρευνα που βρίσκεται σε εξέλιξη αναμένεται να μειώσει στο μισό αυτό το κόστος.

Το κόστος μεταφοράς είναι σχετικά μέτριο: μεταφέροντας CO₂ σε 100 χιλιόμετρα με σωλήνες (αγωγούς) θα στοιχίζει 1 έως 4 €/τόνο CO₂.

Το κόστος αποθήκευσης εξαρτάται άμεσα από το τύπο του ταμειυτήρα στον οποίο εκχύνεται. Σε υδροφορείς και εξαντληθέντα πεδία πετρελαίου και φυσικού αερίου, το κόστος κυμαίνεται μεταξύ 10 και 20 €/τόνο CO₂. Όταν παράγεται επί πλέον ποσότητα πετρελαίου ή φυσικού αερίου με την έκχυση του CO₂, το κόστος είναι ενδεικτικό ή υπάρχει κέρδος.

Τοποθέτηση αγωγού μεταφοράς CO₂ από τερματικό σταθμό φυσικού αερίου στη Β. Νορβηγία προς το πεδίο Snøhvit (φωτ. STATOIL).

Ποιοι είναι οι κίνδυνοι από τη δέσμευση και αποθήκευση του CO₂

Όπως όλες οι τεχνολογίες υπάρχουν κίνδυνοι που συνδέονται με τη δέσμευση και αποθήκευση του CO₂. Εκείνο που θα πρέπει να αναρωτηθούμε είναι : (α) κατά πόσον οι κίνδυνοι από τη δέσμευση και αποθήκευση του CO₂ είναι αποδεκτοί και (β) κατά πόσον οι κίνδυνοι είναι συγκρίσιμοι με αυτούς από εναλλακτικούς τρόπους μείωσης του CO₂.

Οι κύριοι κίνδυνοι είναι στη μεταφορά και αποθήκευση του CO₂. Οι ταμειυτήρες CO₂ θα πρέπει να επιλέγονται μακριά από περιοχές σεισμικού κινδύνου ώστε να είναι βέβαιο ότι τα πετρώματα είναι σταθερά.

Στις ΗΠΑ, υπάρχει εκτεταμένη υποδομή αγωγών CO₂ (3.100 χιλιόμετρα). Οι καταγραφές ατυχημάτων για το δίκτυο αυτό δίνουν δέκα συμβάντα από το 1990-2001 χωρίς οποιουδήποτε τραυματισμούς ή ατυχήματα. Μολονότι ένα ατύχημα μπορεί θεωρητικά να συμβεί όταν το CO₂ μεταφέρεται σε μεγάλη κλίμακα, οι συ-

νέπειες μπορούν να ελαχιστοποιηθούν μέσω μέτρων ελέγχου ασφάλειας και δεν είναι πιθανό να υπερβούν τον κίνδυνο μιας αστοχίας στο δίκτυο αγωγού φυσικού αερίου που διασχίζει πολλές Ευρωπαϊκές χώρες. Επί πλέον, επειδή το CO₂ δεν είναι εύφλεκτο ή εκρηκτικό, όπως είναι το φυσικό αέριο, οι συνέπειες σε περίπτωση διαφυγής του αναμένονται μικρότερες απ' ό τι για το φυσικό αέριο.

Ο κύριος κίνδυνος συνδέεται με την αποθήκευση στο χώρο της έκχυσης CO₂ με αστοχία της γεώτρησης, που μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα διαρροή CO₂ που θα μεταναστεύσει προς τα πάνω. Η πιθανότητα αιφνίδιας διαρροής CO₂ είναι πολύ μικρή και συγκρίσιμη με τη διαρροή φυσικού αερίου από μία γεώτρηση, που είναι πολύ σπάνια.

Έρευνα διεξάγεται σε πολλά Ινστιτούτα όλου του κόσμου που καλύπτει τα ακόλουθα αντικείμενα σχετικά με τους κινδύνους :

- ✚ Μελέτη των λεπτομερών φυσικών και χημικών διεργασιών στους ταμιευτήρες
- ✚ Διαδικασίες επιλογής θέσεων που περιλαμβάνουν ανάλυση της σεισμικής δραστηριότητας
- ✚ Εργαλεία για την πρόγνωση της μακροχρόνιας συμπεριφοράς του CO₂
- ✚ Συνεχή παρακολούθηση (monitoring) και πιστοποίηση των τεχνικών που χρησιμοποιούνται.
- ✚ Μεθόδους αξιολόγησης των κινδύνων και διαδικασίες διαχείρισής τους.
- ✚ Άριστες πρακτικές και τυποποίηση.
- ✚ Άρτια κατασκευή των γεωτρήσεων.

Κίνητρα:

Προκειμένου να υλοποιηθεί σημαντική διεύδυση στην αγορά της τεχνολογίας «δέσμευσης και αποθήκευσης CO₂ » απαιτούνται κίνητρα που θα ενεργοποιήσουν τις απαιτούμενες μεγάλες επενδύ-

σεις σ' αυτή την πρόσθετη τεχνολογία από τις ενεργειακές και άλλες βιομηχανίες. Επομένως θα πρέπει να καθοριστούν οι τιμές του άνθρακα, που μπορεί να είναι είτε με τη μορφή φόρου άνθρακα ή με σύστημα εμπορίας.

Σε ένα σύστημα εμπορίας, μία αγορά CO₂ δημιουργείται θέτοντας ένα μέγιστο όριο εκπομπών ανά χώρα και πιστοποιητικά άνθρακα σε βιομηχανίες που εκπέμπουν CO₂. Ειδικά το σύστημα εμπορίας εκπομπών της Ε.Ε. περιλαμβάνει τη χρήση της «Δέσμευσης και Αποθήκευσης Άνθρακα» (απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 29-1-2004) ώστε να επιτρέψει σ' αυτή την τεχνολογία να προστεθεί στις άλλες, χαμηλών εκπομπών, ενεργειακές πηγές και να επιβεβαιώσει ότι η Ευρώπη έχει ένα ασφαλή και βιώσιμο εφοδιασμό ενέργειας για το μέλλον.

Εάν η δέσμευση και αποθήκευση του CO₂ αναπτυχθεί, το κόστος μείωσης φθάσει στα 20 €/τόνο CO₂ και αποδειχθεί η γεωλογική αποθήκευση του CO₂, ως μία ασφαλής βιώσιμη τεχνική μείωση των αερίων του θερμοκηπίου, η τεχνολογία θα μπορούσε να εισαχθεί εμπορικά εντός μιας δεκαετίας, αρκεί να ρυθμιστούν επίσης τα οικονομικά και κανονιστικά πλαίσια.

Περισσότερες πληροφορίες:

www.co2net.com: το CO₂NET είναι ένα Ευρωπαϊκό Θεματικό Δίκτυο που ενεργοποιείται στην επιμόρφωση και στην παροχή πληροφοριών στους επενδυτές και τα όργανα χάραξης πολιτικής.

Ο εξής δικτυακός τόπος παρέχει λεπτομερείς πληροφορίες για την τεχνολογία και τα έργα:

www.co2captureandstorage.info

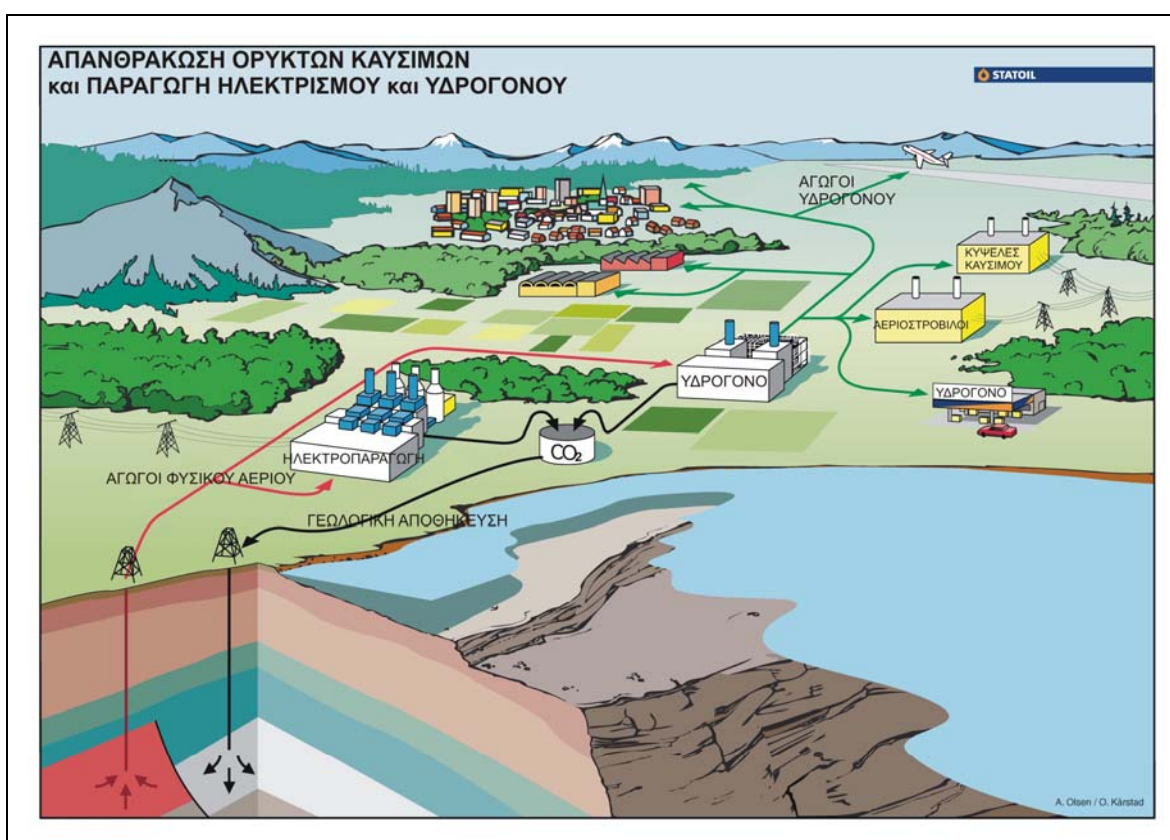
www.ieagreen.org.uk: το Πρόγραμμα Αερίων του Θερμοκηπίου του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας (Δ.Ο.Ε., I.E.A.), είναι μία διεθνής συνεργασία, η οποία στοχεύει στην αξιολόγηση τεχνολογιών, διάχυση των αποτελεσμάτων και προσδιορισμό στόχων για έρευνα επί της Δ.Α.Σ.

www.co2captureproject.org: το Έργο Δέσμευσης CO₂, CCP είναι ένα διεθνές έργο χρηματοδοτούμενο από οκτώ κορυφαίες εταιρίες ενέργειας.

www.clsforum.org: Το Καθοδηγητικό Φόρουμ για τη Δέσμευση Άνθρακα (Carbon Sequestration Leadership Forum, CSLF) είναι ένα διεθνές όργανο για τις κλιματικές αλλαγές σε επίπεδο κυβερνήσεων.

www.ipcc.ch: Το Διακυβερνητικό Σώμα για τις Κλιματικές Μεταβολές (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC) σχεδιάζει την έκδοση μιας Ειδικής Έκθεσης επί της Δ.Α.Σ..

www.climate.org/CTAP: το Δίκτυο Δράσης για το Κλίμα (Climate Action Network, CAN), είναι το όργανο των περιβαλλοντικών μη κυβερνητικών οργανώσεων και διοργάνωσε μία ειδική εκδήλωση επί της Δ.Α.Σ..

Πιθανή κατάσταση στο μέλλον: τα ορυκτά καύσιμα παράγουν ηλεκτρισμό και υδρογόνο, και το CO₂ δεσμεύεται και αποθηκεύεται γεωλογικά (από: Statoil)

Το παρόν φυλλάδιο εκδόθηκε αρχικά στην Αγγλική από το Θεματικό Δίκτυο CO₂NET. Το ΙΓΜΕ συμμετέχει στο Δίκτυο CO₂NET και έλαβε την άδεια για τη μετάφραση στην Ελληνική. Υπεύθυνος για τη μετάφραση και την επιμέλεια της έκδοσης είναι ο γεωλόγος του Ινστιτούτου, και εκπρόσωπος στο CO₂NET, **Γεώργιος Χατζηγιάνης**, Διευθυντής Γεωθερμίας και Θερμομεταλλικών Υδάτων. e-mail: gatziyannis@igme.gr